

Горноводенски манастир

„Св. Св. Кирик и Юлита“

По време на византийското владичество и Втората българска държава край средновековния град Станимака (Асеновград) възникват множество църкви и манастири, които водят активен културен и духовен живот. Затова, заради своите 11 църкви и 53 параклиса, както и заради манастирите, които го заобикалят (Белашенски, Араповски, Кукленски, Мулдавски, Бачковски и Горноводенски), град Асеновград често пъти е наричан „Малкият Ерусалим“ и „Родопската Света гора“. В няколко броя на сп. „Българи“ ще ви представим част от тези манастири. Започваме с Горноводенския манастир „Св. Св. Кирик и Юлита“, разположен сред красива широколистна гора в северните склонове на Западните Родопи. Той се намира само на 2 км западно от Асеновград, непосредствено над един от неговите квартали Горни Воден.

МАНАСТИРЪТ ПРЕЗ СРЕДНОВЕКОВИЕТО И ВЪЗРАЖДАНЕТО

Поради липса на писмени сведения, не се знае точната година на възникването на Горноводенския манастир. Предполага се, че е бил построен през 14 в. в близост до лековит извор (аязмо) и е бил подчинен на Бачковския манастир. Още тогава светата обител се развива като важно духовно и културно-просветно средище, което

подготвя множество духовници. По-късно част от тях продължават своята дейност в близкия Кукленски манастир. В летописа на местния свещеник Методий Драгинов се споменава, че по време на помохамеданчването на чепинските българи през 1657 г. манастирът е разрушен.

Няма сведения за съдбата на Горноводенския манастир през следващите няколко столетия, но явно той е бил възстановен, защото се знае,

че през 1810 г. отново е опожарен от турски разбойници (кърджалии). Възстановяването на манастира започва през 1816 г. и завършва през 1835 г. Тогава са изградени основните манастирски корпуси; главната манастирска църква „Св. Параскева“ е възстановена и 12 години по-късно е осветена.

По време на Българското възраждане Горноводенският манастир започва да се управлява от гръцки

монаси, които унищожават голяма част от изворите за ранната история на светата обител. Единственият оцелял като по чудо надпис на български език е този на каменната чешма, която се намира в двора на манастира, и датира от края на 17 в. Уникалното за този манастир е т. нар. смесване на култовете – от една страна светата обител носи името на светците Кирик и Юлита, а от друга – главната църква се нарича Св. Параскева. Смята се, че на това място са съществували два манастира, които носели две различни имена.

КОИ СА Св. МЪЧЕНИЦИ КИРИК И ЮЛИТА?

Св. Юлита била знатна римлянка, която живеела в малоазийския град Икония. Овдовяла на млади години, тя приела християнската вяра и започнала да възпитава в същия дух и своя тригодишен син Кирик. По време на гоненията срещу християните при император Диоклетиан (284–305) тя се опитала да се укрие заедно със своя син, но била заловена. Въпреки увещанията и заплахите на местния управител, тя не се отказала от вярата си и била убита заедно с малкия си син. Телата на двамата били захвърлени, но вярващи християни тайно ги погребали. Част от тях доживели възцаряването на Константин Велики, който разрешил изповядването на християнството. Те показали на вярващите мястото, където били погребани мъчениците, и разказали за тяхната трагична участ. В чест на майката и сина близо до Константинопол бил издигнат манастир, а недалеч от Ерусалим – храм. Част от техните мощи се намират в една от Охридските църкви. Според народната традиция вярващите се молят на светите Кирик и Юлита за семейно щастие и оздравяване на болни деца.

СЛЕД ОСВОБОЖДЕНИЕТО

През 20-те и 30-те години на ХХ в. в Горноводенския манастир функционира богословско училище. Светата обител пострадва сериозно при пожар през 1924 г. и по време на Чирпанското земетресение през 1928 г. Едва през 1930 г. манастирът е върнат отново на българската църква. По време на Втората светов-

на война той е превърнат в концлагер. След 9 септември 1944 г. светата обител запустява, а след това е превърната в Дом за душевноболни. През 1981 г. Съюзът на архитектите в България получава разрешение да реставрира Горноводенския манастир и да го използва за свои нужди. През 1982 г. екип от архитекти и инженери начело с арх. Любомир Шинков разработва проект за неговата реставрация и превръщането му в международна архитектурна академия. Между 1983 и 1987 г. манастирът е реконструиран под ръководството на Христо Радев. На 25 септември 1985 г. председателят на Съюза на архитектите в България, арх. Георги Стоилов, официално открива сградата. В началото Горноводенският манастир се използва като почивна и творческа база на Съюза на архитектите, а по-късно се трансформира в 3-звезден хотел, отворен за посетители. След дългогодишни съдебни дела между Пловдивската митрополия и Съюза на архитектите в България Окръжният съд в Пловдив с решение от 4 ноември 2010 г. връща манастира на Църквата като законен собственик.

МАНАСТИРСКИЯТ КОМПЛЕКС

В момента Горноводенският манастир е женски манастир, който

представлява комплекс от черква и масивни двуетажни жилищни сгради, обградени от всички страни просторния двор. В архитектурно отношение манастирската църква „Св. Параскева“ прилича на Бачковската църква „Успение Богородично“. Тя е голяма, трикорабна псевдобазилика, с един купол. Изписването ѝ става възможно благодарение на финансовата подкрепа на заможни българи християни от Пловдив и Асеновград, както и на местни еснафски организации. Едно от богатствата на манастира са многобройните икони, шест от които са рисувани от Захари Зограф. Стенописите в храма са изписани в периода 1847–1850 г. и са дело на известния български живописец Алекси Атанасов. Той е възпитаник на Атонската иконописна школа. На стенописите са отразени сцени от евангелието, от живота на св. Иван Рилски, както и от живота на главния патрон на манастира. Противно на съществуващите канони, живописецът вдъхва „живот“ на част от своите персонажи и представя някои от сцените в духа на тогавашната действителност. Затова се смята, че в своята работа той е бил повлиян от италианската ренесансова живопис.

Д-р Красимира Мархолева